

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

8. Nullis suis bonis gloriari, sed magis aspernari se quemque debere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

vt arcum æreum brachia mea, & dedisti mihi protectionē salutis tuæ, & dextera tua suscepit me. Quia nec patres nostri in gladio suo possederunt terram, & brachium eorum non saluauit eos: sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui, quoniam complacuisti in eis. *Psal. 43.*

Postremò, vniuersa beneficia eius, cum gratiarum actione, mente sollicita perlustrantes, super his omnibus; quòd, vel pugnauimus, vel illuminationē scientiæ, vel disciplinam discretionis ab eo consecuti sumus, vel quòd suis nos armis instruxit, & virtutis cingulo communjuit, vel quòd inimicorum nostrorum nobis præbuit dorsum, & tribuit virtutem comminuendi eos sicut puluerem ante faciem venti, intimo mentis affectu clamemus ad eum: Diligam te Domine, virtus mea, Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus: Deus meus, adiutor meus, & sperabo in eum, protector meus, & cornu salutis meæ, & susceptor meus, laudans inuocabo Dominum, & ab inimicis meis saluus ero. *Psal. 17.*

Atque hæc è Cassiano, cuius monitu excitamur, vt cum perpetuò in nos noua beneficia diuinitus depluant, mentem nostram variè ad gratiarum actionem, & omnia in Deum referenda excitemus. Quod statuens Magnus ille Basiliius ait: *In omnibus quæ à nobis rectè fiunt, anima rectè faciendi causas ad Dominum conferat: talis enim affectus humilitatem nobis inducere solet. Humilitas vero virtutum thesauro phylacium est.* Sed vt pressius in rem nostram veniamus, certissimaque, quid sumus, veritate videamus, idque quod articulo primo commendauimus, nobis familiare reddatur, clariùs hoc & altiore principio commonstremus. *Confit. monast. c. 16.*

C A P V T VIII.

Nullis suis bonis gloriari, sed magis aspernari se quemque debere.

FRequenter mentis oculos in id conuertamus quod abhinc ducentis annis fuimus, quodque tunc erat Deus. Profectò eramus nihil, & nulla nos cuiusquam rei cura tangebatur, nihil nobis erat iuris, nulla fieri iniuria poterat, merum eramus nihil. Deus verò idem erat, qui semper fuit, est, & futurus est, immensus, infinitus, immutatus, cuius vi enascuntur, continentur, vigescunt cuncta, sæcula voluntur, rerumque omnium vicissitudines existunt: Rex summus & potēs, qui vocat ea quæ non sunt, tamquam ea quæ sunt, subitoque facit vt emergant; sed & ea, vbi placuerit, diffilabit, disijciet, & ad nihilum rediget. Est enim rerum & virium omnium fons indeficiēs, à quo omne esse, posse, vigere, perdurare, vsque

vsque eò continenter defluit, vt, si vel momento vigorem instillare desinat, illico id totum inanescat. Me igitur, ex eo quod non eram, ad id quod sum vocauit; cumque antea nihil essem, neque ad id quod sum aspirarem, neque vllto vel iure, vel iuris specie id postulare possem; sua me voluntate sola, adeoque libero decreto esse fecit, vt non aliunde sum, quam quia me esse voluit. Ergo id totum quod sum, merè ab illo sum, & à me non sum.

Galat. 6.

Adhæc, id vnaquæque res esse dicenda est, quod natura sua, & vi sibi propria est: quid igitur esse dicendus sum, qui natura mea, & vi mihi propria nihil sum; sed quidquid sum, aliunde deriuo, & semper alterius sum? Quàm verè dictum est, *Qui se existimat aliquid esse, cum nihil sit, ipse se seducit!* Natura mea, mea que potestate nihil sum, quid me ipse decipio, vt quid aliquem esse me puto? originem meam si intueor, ecce nihil sum; imò verò, si dum sum verè perpendo quid meo iure, meis viribus sum, ecce nihil sum; vt vnde quæque à me ipso, non aliud mihi insonet, nisi, Inanissimum nihil. Et tanta istæ cinanitate instabitur, indignabitur, magna dese & elata cogitabit? Audiat loquentem Climacum; *Pudor est alienis ornamentis gloriari, extremaq; dementia de donis extolli. Quæcumque tibi ante natiuitatem fuere virtutum bona, eis solis gloriare. nam, quæ post generationem, tibi Deus largitus est, vt ipsam quoque natiuitatem. Quas ergo virtutes extra mentem acquisisti, illa sola tua sunt: mentem enim tibi largitus est Deus: & quæ extra corpus exegisti certamina, ex tuo solo studio fuerunt; corpus quippe, non tuum est opificium, sed Dei.* Nec longè hinc abit Bernard. dicens, *Verè & absque dubio, eo quisque pessimus, quo optimus, si hoc ipsum quo optimus adscribit sibi, nempe pessimum hoc. Quid nequius seruo vsurpante sibi gloriam demini sui?*

gr. 22.

hom. 84. in
Cant.

Sed etia hæc ipsa donata videamus, quantula illa sunt, quam vix in aliquo numero reponeda, quam angusto limite concluduntur! Orbis ipse terrarum cælorumq; vniuersus, angelorum hominumq; tota congeries, si cum Dei vnus imensitate componatur, vix, ac ne vix quidè, puncti aut stillæ roris antelucani instar habere possunt: tu igitur tantilla vniuersi pars, & qui tibi quam vendices atomum, in tali puncto non reperias, si te magnum aliquem esse putas, satisne mète constas? Fateor, in quies, Deo cõparari non possum, at hominibus possum, & præ multis excellere. Accipio, quod vltro concedis, Deo comparari non potes; ergo præ Deo nihil es, vnde consequens est, vt, cum vbiq; præfenti Deo adstes, vbi que corâ immensa illa maiestate, te nihil esse profitearis, tuaq; te inanitate inuolvens totus humilitate contraharis, teq; ipsum (quod vnū vrgemus) aspèrari nõ desinas. De ceteris hominū, quid ad te? an si paulò magis egètes aut miseri sunt, idè tu copiosus & beatus? Sume quæ volueris, dic te præ illo abũdare: ergone aliena egestate ditescis? ò ridiculâ iactantiam! ego verò ad veriorè te calculum reuoco:

Quæ tibi virtutis, gratiæ, scientiæ, naturæ ornamenta insunt, quantumuis amplificè voles enumera, nihil oblectabor; at vnum hoc postulabo, nunquid non longè plura virtutum, gratiarum, scientiarum & naturæ ornamenta tibi deesse quam

quàm adesse perentiscis? etenim sunt plurima, quæ ne quidem primoribus labris attigimus, vel in quibus minùs accuratè ipsi nos exercuimus; quàm multa, in reum diuinarum & humanarum, præteritarum atque præsentium cognitione nescimus! in tot linguarum, nationum, artium, scientiarum, exercitiorum varietate quàm multa, ne tenui quidem suspitione percepimus: ea verò, in quibus plus aliquid peritiæ nobis arrogamus, magna tamen mediocritate, & definito limite possidemus, cum tamen accessio & profectus nullo certo termino concludi posse videatur. Cum igitur tibi longè, imò quodammodo infinitè, plura desint, quàm adsint, cur plurimarum earumque vtilissimarum rerum defectu, paucarum mediocritate, diuitem te potiùs mentieris, quàm fateberis inopem?

Sed neque tam temerarius ero vt facillè credam, te tot alios excellere, procliue est, vt quæ vult sibi somnia fingat amans, & maximè sui amans; aliena deprimis, tua extollis; tuis in malis cæcuris, si quid minimi boni adest, acutum cernis, in immensum auges, tuique mirator ineptus à te nusquam oculos auertis, dicisque quod olim quidam, *Diues sum, & locupletatus, & nullius egeo: & nescis, quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus.* Certè sancti viri aliena opera, etià parua mirantur, sua verò etiam magna despiciunt. At contrà, arrogantes, aliena etiam magna despiciunt, sua vel quæ parua sunt admirantur. Vide igitur, annon arrogantem & superbum te iudicari par sit, meritòque, pro appetitione gloriæ, iustam ignominiam demetes, quoties præclaris tuis dotibus, præ ceteris eminere voles. Ita est in rebus omnibus; eloquentiæ, scientiæ, gratiæ, peritiæ cuiusvis exiguissimâ portionem habemus, multis partibus alij plurimi nos vel superauère, vel superant, & præ illis id tantillum quod habemus vix est in aliquo pretio habendum, nostræque nos exiguitatis puderet si oculos potiùs ad præstantiora quàm ad inferiora conuertere liberet. Essetque in donis animi & virtute (cuius est perniciosior elatio) diligentius hoc obseruandum, familiarius vsurpandum.

Isidorum sapiens ille Pastor laudabat, quòd se præ ceteris cognouisset, hoc est, quòd præ ceteris nihil sibi de suo profectu arrogaret, sed nosset semper quàm curta sibi supellexesset. Id verò sic obseruabat, vt quoties ei, se iam aliquem esse, cogitanti occurreret, toties ipse sibi diceret, Numquid tantus es, quantus Antonius, quantus Pambo, quanti Patres illi magni, qui Deo tantopere placuerunt? Idem fuit B. Climaci præceptum, dicentis: *Augiter probatissimorum Patrum, qui ante nos luminarium in modum splenduerunt, vitam & mores intueamur, nosq; ad illorum comparationem studiosius examinemus; tunc sanè, tunc nos ipsos, ne vestigium quidem diligentioris cõuersationis attigisse inueniemus, sed adhuc seculari seu peccatrice consuetudine obligari.* Idem B. Gregorius, qui sanctū lobum cõpellans, ait: *lib. 31. Mor. Extremo. Etsi non habes iam quod corrigas, habes tamè adhuc quod crescas. — Ipse considerabas tuâ, sed aliorum celsitudine nesciebas. — Scimus autè quòd cordis sui oculi, per elationis tenebras extinguunt, qui cū recta agit, considerare meliorum merita negligit.* At contrà, magno humi-

litatis radio sua opera illustrat, qui aliorum bona subtiliter pensat: quia dum ea quae ipsa fecerit, facta foris & ab aliis conspicit, eum qui de singularitate intus erumpere nititur, superbia rumore premit. Hinc est quod voce Dei ad Eliam, solum se estimantem dicitur: *3. Reg. 19.* Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curauerunt genua ante Baal: ut, dum non solum se remansisse cognosceret, elationis gloriam, quae ei de singularitate surgere poterat, evitare possit.

Ita quidem ille, & pulchrè omnia: at istud opinione mea optimum, quod initio dixit, etsi quod corrigas, non habes; habes, quod crescas. Rarum, & verè magnorum esset, non habere quod corrigas: verù n talem te esse faciamus, quantum istud est, inquiet Gregorius: quàm multis caes? in iis quae habes, quàm longè potes prouchi, in quantam celsitatem crescere: nihil est cur abundare te putes, cui plura desint quàm adint: perfectiois via longissima, finem & terminos eius quis inueniet? *Iob 28.* Abscondita est ab oculis omnium videntium, volucres quoque caeli later. Deus intelligit viam eius, & ipse nouit locum illius. Nos verò, qui decurrendum spatium, ne quidem cogitando assecuti sumus, vix è carceribus emissi, iam ipsam metam præteruolasse nobis videmur. Ignorantiam, stuporem, teporem, superbiam, inconstantiam, quid potissimum querat nescio: & his tormalis oppressi, superbimus? Prudentius igitur, & consultissimè sanè apud Climacum, fortis virtutum athleta fecit, qui subinde renascentem suae existimationis opinatum vt contrario continuoque quasi conuicio retunderet, turgitoli sui parietinas, celsissimarum virtutum, vncialibus literis descriptarum, nominibus instrauit: Itaque circumquaque erat legere, PERFECTA CARITAS, ANGELICA HUMILITAS, MVNDISSIMA ORATIO, INCORRUPTA CASTITAS, & eiusmodi celsa nomina. Protinus igitur ad occursum de se ipso opinione respondebatur, An ita sit probemus, vera profitemes consulamus; oculisque ad parietem conuersis, tantarumque virtutum nominibus lectis, represso tumore clamabat, Hei misero mihi, quàm longè præclaris rebus absum! quas cum aliquando fortassis obtinuerò, tum demum scire incipiam, quàm procul à Deo distem; quid enim nisi seruus inutilis ero, qui quod debuero fecerim? Hæc sunt cogitata Sanctorum, hæc benè decertantium stratagemata imitanda.

Multa igitur, partim omnino nobis desunt, partim in iis ipsis quæ habemus deficiunt, & ecce in cumulum inopiæ nostræ (vt è superioribus patet) neque ad noua comparanda, neque ad imperfecta rite consummanda vlla nobis facultas adest, nisi largissimo Dei munere immeritis & indignis detur; atque ita non tantum plurimorum egeni, sed quantum in nobis est, perpetuæ damnati egestati sumus, nec est vnde spes à nobis vlla melior affulgeat. Sed tamen, vt etiam donemus aliquid, concedamus, à Deo accepisse te plurima, præclarisque vel naturæ, vel ingenij dotibus instructum esse, hileamus non à te, sed à Deo esse omnia: illud verò an dissimulare licet, quod in eis quæ tua sunt, ne vnum quidem mihi dederis temporis momentum, quo à tua potestate dependant.

deant, quo precaria, plane que tibi incerta non sint, quo denique illa, ne tibi pereant, conseruare possis?

Tuas igitur, tot & tantis ornâmentis abundantis, diuitias vt exploremus: Finge tibi animo Cræsum, aut Imperatorem quemuis ditissimum, auro, gemmis, thesauris instructissimū, sed qui ad eum necessitatis articulū deuenerit, vt nulla sua, vel auctoritate, vel potestate, vel industria, nulla etiam quorumcumq; hominū ope, efficere possit, quin omnia funditus pereant, & Iro pauperior fiat. Amabo te, quod sentis loquere, cū me, extremo illo tempore, quò abiturientes diuitias retinere non potest, diuitem potiùs, quàm pauperē nuncupabis? senties profectò vt uoles: ego verò tanto dolentiùs pauperem dixerò, quòd & eis uti nō potest, & non dicendus est habere, quod in sua potestate nō habet. Iam igitur uide te ipsum; annon eiusmodi es: eorū omnium, quæ siue tibi donata sunt, siue per te acquisita putas, estne pars vlla, quæ uel ad momentum tuis uiribus conseruare queas: nōne de subito in nihilum reditura sunt, non sustentante Deo: cū autē à Deo sit, ut ne in nihilum redeant; idq; totum quod sunt, à Deo perpetuò accipiant, (nec enim aliud conseruatio, quàm continua quadā rei effectio est) nōne continenter id totum à Deo accipis, & aliunde tibi accedit? sic inquam accipis, & sic accedit, ut nullo momento id in tua potestate habeas, tibi statim, non conseruante Deo, periturū sit? igitur omni temporis momento pauper es, inops es, qui nullo temporis momento tuū aliquid tua in potestate habes. *Quid enim sumus, exclamat uir sanctus, si à conditoris nostri protectione deseramur? — Nemo ergo se alicuius uirtutis estimer, etiam cū quid fortiter potest: quia si diuina protectio deserat, ibi repente eneruiter obruitur, ubi se ualenter stare gloriabatur. Et alio loco: Sancti uiri cū de quibusdam se uitiis ereptos hilarescunt, magno se metu, etiam in ipsa exultatione concutunt: quia etsi iam de cunctislibet procella tempestatis erepti sunt, esse tamen se adhuc in incerti maris dubiis fluctibus sciunt, & sic spe exultant, ut pauore trepidant; sic pauore trepidant, ut spei fiducia exultent. Vnde per Psalmistam dicitur, Seruite Domino in timore, & exultate eicum tremore. At contra hi qui de specie sanctitatis intumescunt, cū unum quodlibet uitium superant, mox mentem in superbiam erigunt, & quasi de uire suæ perfectione gloriantur: & pro eo quòd fortasse semel à periculo tempestatis erepti sunt, iam quia in mari nauigent obliuiscuntur: magnos se in omnibus aestimant, & uicisse se antiquum hostem funditus putant: infra se cunctos respiciunt, quia se per sapientiam transcendere omnes arbitrantur. Nauigamus igitur, & quidem mare procellosum, lintre fatifcente, per vada, per lyres & scopulos, adnatantibus & insidiantibus plurimis demonum monstris; si nobis fidimus, mergimur, nec in ullū certioris periculi scopulum impingere possumus, quàm si nostris uiribus remigare, vel fluctus arte nostra secare cœperimus. Agnoscamus igitur, id modicum quod in nobis est, ut aliunde uenisse, sic aliunde seruari, uigere, nobis que perdurare, ac idcirco non nobis, sed soli Deo, gloriam omnem & honorem deberi.*

Ne tamen demantur omnia, id etiam uideamus, An, si in quopiam multa præ-

clara perdurent, de se iure possit sentire sublimem? nemo certe id non fecerit, si diuinorum iudiciorum est immemor, eorum si meminerit, quis non trepidet? Cui plura data sunt, ab eo nonne plura reposcentur? Qui talentum, non quidem perdidit, sed defodit, nonne damnationem pertulit, quia lucrum nullum retulit? ipsa etiam ficus, quæ fructum non dedit, maledicente Domino exaruit. Ego verò sterilem radici meæ, quæ vix pauculos ferre fructus valet, si varios multos ramos inseri, ipsaque onerari magis, quàm ornari expeto, quid aliud, quàm ligna igni preparo, quibus æternum ardeam? Quanto verius est, ut quo maioribus à Deo donis augeor, tanto me insolabiliter tugeam, ac tamquam rei familiaris æstimator prudens, fenestras auctus eò grauius tūneam, quo plura & pretiosiora in fenus accepero? Quid respondebo, cum olim ad iudicandum venerit Deus? prima bona, pauciora, & minora, qui non rectè administravi; qui incogitantia, ingratitude, locordia, multa ociosè mihi perire neglexi: annon trepidabo, si curæ meæ plura committantur, si de pluribus rationem exigar? Profectò, quicumque sapiet, serid id æstimabit, & adulatorum laude contempta, suæ salutis timebit: quis enim cum dati & accepti rationes accuratè subduxerit, non se in multo ære alieno esse comperiet, in diesque & horas ita debiti debita aggerare, ut in æternum soluendo esse non possit, nec aliud reitet, quàm ut ad misericordem liberalemque Patrem conuersus postulet, *Et dimitte nobis debita nostra*, quod quotidie rogare docuit, & quotidie donare consuevit. Quod nisi faceret, quis in iudicio diuino saluus esset? *Cui multum datum est, multum queretur ab eo*, inquit; *cui commendauerunt multum, plus reperent ab eo*. Quid gloriaris qui multum accepisti? alienum est, & quam non speras, hora veniet, quæ id ipsum reperetur, & vsuras exigèris? Exciderat cuidam ferrum è securi, & dolens clamabat, *Heu, heu, heu Domine mi, & hoc ipsum mutuum acceperam!* tantillum id erat, & sic lugebatur, quia durus exactor, cui reddendum erat, timebatur. quàm multa, quàm præclara, toties nobis in irritum abeunt, pereunt; nec saltem eorum tactura dolemus: nempe dum in præsens aliqui esse videamur, id satis est nobis; solutionis, & fructuum exigendorum tempus, quasi molestum, à cogitatione remouemus.

Lucæ 12.

4. Reg. 6.

Greg. l. 12.

Mor. c. 3.

vel 5.

* Id est mo-

deratior

redditur.

Cap. 31.

Verè tamen quidam, *Stultus est debitor, qui gaudens pecunias mutuas accipit, & tempus quo reddere debeat non attendit.* * *Moderatur autem letitia accipiendi, quando solerti prouidentia, etiam constitutum tempus reddendi cogitatur.* Quapropter sanctus ille Iob, cum de se dixisset, *Quid faciam, cum surrexerit ad iudicandum Deus? & cum quaesierit, quid respondebo ei? Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum, & pondus eius ferre non potui.* non est, ob beneficiorum in se à Deo collatorum multitudinem elatus, sed apertè profiteri auder, *Si putauit aurum robur meum, & obryzo dixi, Fiducia mea. Si letatus sum super multis diuitiis meis, & quia plurima reperit manus meæ.* Quid enim in illis diuitiarum, honorum & sapientiæ donis magni beatique reperiemus, quando sui pondere, nisi cauerimus, ad æternam

nam

nam nos miseriam depriment? Vnde pie pariter & humiliter exclamat Gerlon, *In pref. ad Theolog. myst.*
Quis abscurabitur homo uiuens super terram, etiamsi supra astra cali posuerit nidum suū, etiamsi in lecto contemplationis dormierit, etiamsi manna deuotionis absconditum gustauerit? Quid hac omnia? Quis non expauescat horrore uehementi, quando à cali palatio detractus est Lucifer, à medio lapidum ignitorum, in sterquilinum damnationis? Quando in illa die duobus existentibus in lecto, vnus assumetur, & alius relinquetur? Quando demum filij Israel prostrati sunt in deserto, qui pane cali vescabantur, & inimicos suos, eos qui mentiti sunt ei, cibauit Dominus ex adipe frumenti, & de petra melle saturauit eos? Vae mihi si gloriam meam quaesero, illa prorsus nihil est, ille nihilominus condemnabit me. Vae si glorius fuero in damnatione mea, & in nihilo terre at Apostolica tuba; Si, inquit, habuero prophetiam, & nouero mysteria omnia, & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, caritatem autem non habuero, nihil sum. Quis autem certus est, sine miraculo se caritatem habere? Quid scis pauper homuncio, & si lumen aliquod intelligentiæ, aut aliquis tepor tenuis deuotionis videtur datus tibi seruo nequam, & hoc ad utilitatem aliorum, ut illuminentur & caleant, tu uero instar cerei accensi redigaris in cinerem? Aduerte hoc misericordissime Deus, & si de te loquendum, si in te exultandum, exultemus cum tremore, & doceamus cum humilitate, querendo unicam gloriam nominis tui, per seruos tuos dominos & fratres meos.

Ita quidem ille, ubi uerissimè notat, & gloriam nostram nihil esse, & per frequenter gloriari nos damnatione nostra, dum illis ipsis quæ in speciem lucent, at uirtutum succam exsugunt, & ad extremum nos perdent, interim tamen gloriamur: ab illis longè distitit qui, ut testatur Climacus, *Grad. 25.*
occultam dissipationem adicere se arbitrantur: & copiam diuinitus indulgentium munerum, quasi prater meritum acceptam, amplioris cruciatus additionem fore suspiciunt. Quare, ex ipsis Dei muneribus, quantumlibet in eis profecerint, se ipsos humiliant, seq. eiusmodi diuitijs indignos existimant, nec secus afficiuntur, quàm ij qui quotidie debitis debita adijciunt.

Sed iam perspicue prolixèque demonstrari, quàm nihil sumus, quàm nihil nostrum sit, quàm illa ipsa mediocria sint, quæ aliunde nobis data sunt, & ex illis timoris potius quàm tumoris nobis materia præbeatur. Ut uero non tantum agnoscamus, sed frequenter, familiariter, iucundè quietiam & auidè id usurpemus, omni que tempore & negotio, nos ipsos quasi rem nihil habeamus, amor tantæ uirtutis, & desiderium Christam Dominaum nostram imitandi nos inflammer: & in hoc proposito mixtus timori amor confirmet, serio perpendendo mirabilem D. Gregorij sententiam; *Lib. 34. Mor. in fine.*
Euidētissimam reproborum signum superbia est; at contra, humilitas electorum. Quod uel unicum, si pro dignitate suis momentis æstimaretur, ingentem superbiæ execrationem, mirabiles humilitatis amores pareret.